

El nombre de gent que s'apunta a les oficines de treball creix de dia en dia.

Aturats, i ben aturats

Els índexs de desocupació de Castelló i Lleida van ser els que més van augmentar l'any passat. La plena ocupació tècnica de què havien gaudit durant anys totes dues economies ja són història. Ningú no és invulnerable a aquesta crisi.

Al defora de l'empresa Gaya una trentena de persones es manifesten des de fa deu dies. Cada matí s'apleguen al voltant de la porta principal de la nau on havien treballat fins no fa pas tant. Es dediquen a pintar les parets i els murs de la nau amb lemes com ara "Gaya no paga" o "Gaya justícia" i, en veure arribar els cotxes del director general, l'escridassen. Li reclamen una eixida digna per a cadascun dels 110 treballadors que s'han trobat afectats per l'expedient de regulació d'ocupació que aquesta empresa castellonenca del taulell va presentar ara fa un mes. Com els treballadors de Gaya, molts treballadors de Castelló s'han trobat abocats a un acomiadament que fa només un any semblava del tot impensable.

Quatre mesos després de les turbulències financeres que investiren amb tota la força, la desocupació va pel camí de convertir-se en la principal xacra d'aquesta crisi. Cap sector de la població no és immune a una destrucció de llocs de treball que, d'ençà que tornarem de vacances, s'ha anat intensificant. A l'estat espanyol, ja hi ha 3,2 milions de persones sense feina. D'aquestes, 455.000 corresponen al Principat i 381.000 al País Valencià. Aquest darrer mig any, el Principat i el País Valencià han esdevingut jaciments de desocupats i, concretament, Lleida i Castelló van convertint-se en forats negres pel que respecta a la feina. En aquestes dues demarcacions hi ha hagut els augments més importants de desocupació, en el conjunt dels Països Catalans, i també de l'estat espanyol.

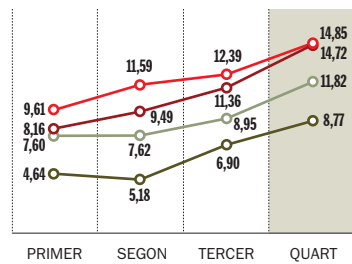
Del miracle al miratge. A les comarques de Castelló, la desocupació es va disparar d'un 115,3%, el màxim augment de tot l'estat espanyol. En xifres absolutes, 23.300 persones van perdre la feina. Les dades demanen una reflexió pausada sobre l'estructura econòmica d'aquestes comarques. La intensitat amb què la desocupació s'acarnissa a Castelló posa en dubte la fortalesa del sector ceràmic, tan elogiada. Fins fa només un any, la indústria del taulell es presentava a tots els fòrums com una indústria tan madura com invulnerable: segons dades d'Ascer referides al 2007, donava 26.400 llocs de feina directa i era el segon

Xifres de la desocupació

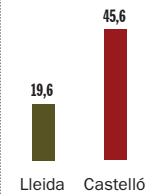
■ Lleida ■ Castelló ■ Catalunya ■ País Valencià

EVOLUCIÓ EL 2008

Per trimestres, en percentatge

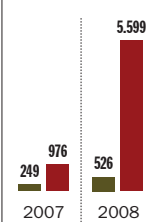

Diferència respecte al quart trimestre del 2007, en milers de desocupats

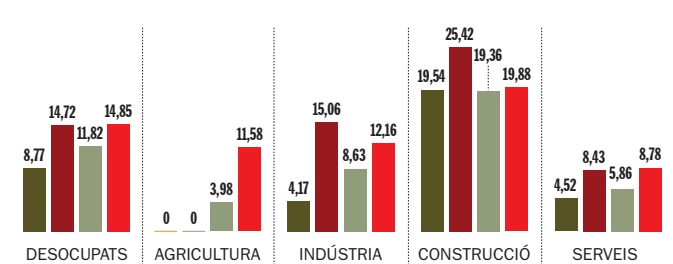
ERO

Persones afectades del gener al novembre

DESOCUPATS PER SECTORS

Dades del quart trimestre, en percentatge

Font: Instituto Nacional de Estadística

sector exportador valencià. A més, a Castelló, el taulell no tan sols alimentava el creixement econòmic sinó que nodria l'autoestima dels castellanencs.

Tanmateix, aquest augment tan ràpid de la desocupació obliga a qüestionar-se fins a quin punt la benevolència de les dades era un miracle o un miratge. A les comarques de Castelló hi ha 45.600 treballadors sense feina, i fa només un any n'hi havia 22.300 (per veure'n l'evolució, mireu el gràfic d'aquesta pàgina). Això situa la taxa de desocupats en el 14,7%, només una dècima per sota del País Valencià (14,85%), i quasi a un punt de la mitjana estatal (13,9%). La cruesa de les dades es fa evident si les comparem amb la situació del mercat laboral castellanenc de fa uns parell d'anys. Castelló, en aquest temps, ha passat d'una situació pràcticament de plena ocupació tècnica –amb índexs de desocupació que l'apropaven més als nivells europeus que no pas als espanyols– a situar-se per damunt de la mitjana estatal. En concret, el gener de 2007, la desocupació hi era del 6,2%, només a dues dècimes d'allò que hom cataloga com a plena ocupació tècnica. En només dos anys, s'hi ha més que duplicat i ha fet del miratge del taulell una il·lusió esgarrada.

La dependència de la indústria de la ceràmica és la principal causa d'aquest creixement tan fort. La indústria del taulell “absorbeix tot el sobredimensionament del sector de la construcció a nivell de tot Espanya. La indústria es va sobredimensionar ací al mateix ritme que la construcció al conjunt de

l'estat”, explica José Ignacio Silva, professor d'economia aplicada de la Universitat Jaume I de Castelló. Una anàlisi més minuciosa de les dades corrobora les tesis de Silva. Si a l'estat espanyol, els qui es queden sense feina són majoritàriament ex-obrers de la construcció, a les comarques de Castelló són sobretot treballadors de la indústria. “El segon i el tercer trimestres –explica Silva– la desocupació a Castelló va augmentar d'un 58% a la indústria i d'un 27% a la construcció. En canvi, a tot l'estat, la desocupació industrial va augmentar d'un 24% i a la construcció, d'un 150%. A Castelló, 2.400 treballadors del sector industrial es van quedar sense feina, 1.600 a la construcció i 2.300 als serveis.”

La conclusió, doncs, sembla prou simple: com menys cases construïdes, menys necessitat de ceràmica per a entaulellar pisos, cuines i banys. La frenada en sec de l'activitat constructiva a l'estat espanyol ha obligat a alentir els ritmes de producció, si no a aturar-los. Empreses com ara Ceràmica Leoni, Parthenon i Quarte han entrat en procés concursal; algunes altres, com ara Gaya, Tau Ceràmica, Saloni o Azuvi, l'any passat van presentar expedients de regulació d'ocupació (ERO) que afectaven més d'un centenar de treba-

lladors. Fins i tot la totpoderosa Porcelanosa, la salut de la qual es converteix en termòmetre de la situació del sector, va haver d'aturar la producció durant nou dies, per Nadal, per primera volta en la història. Fins el novembre passat, els ERO van afectar 5.599 persones, quan al mateix període del 2007 només n'afectaven 526. Les perspectives laborals per als treballadors no semblen gaire més esperançadores aquests mesos vinents. Segons la firma consultora Improven, “una part important” de les 150 firmes del sector tauleller desapareixerà els tres anys vinents arran de la crisi. A més, Improven vaticina que veurem processos de fusions o adquisicions. Enrique Domínguez, responsable de l'àrea d'estudis econòmics de la Cambra de Comerç de Castelló, no descarta aquesta possibilitat, perquè “al si del sector la paraula *fusió* ha deixat de ser un tabú”. Ara bé, “tota fusió és complicada. Parlem de moltes societats anònimes personals. No cal arribar a la fusió total, sinó a la col·laboració interempresarial o a acords de fabricació”. Cal tenir en compte, d'una altra banda, que la crisi, lluny de circumscriure's a les comarques de la Plana Baixa (on la desocupació ha augmentat d'un 134,2%, l'índex més alt de tot el País Valencià) i l'Alcalatén

La indústria del taulell, motor econòmic de Castelló, rep les conseqüències d'haver crescut més del compte, tant com el sector de la construcció

Treballadors de l'empresa taulellera Gaya protesten per l'expedient de regulació d'ocupació presentat per la direcció de l'empresa.

(on es concentra el districte industrial de la ceràmica), ha tingut un efecte expansiu a tot el territori, per tal com ha afectat amb molta intensitat sectors com el transport o la indústria extractiva, concentrada majoritàriament a les comarques de l'interior.

Solucions exteriors. En aquest context, les esperances del sector són posades en les exportacions, a les quals es destina el 60% del total de la producció. Si bé la recessió mundial ha afectat les vendes als països de l'Europa dels 15 (les vendes amb aquesta destinació van caure d'un 5,7% els nous mesos darrers), els empresaris de Castelló tenen els ulls fets al Pròxim Orient, Àfrica i l'Europa de l'Est. Les exportacions hi creixeren d'un 8%, d'un 15% i d'un 22% respectivament, durant el mateix període. El sector confia que aquestes destinacions puguin mitigar la disminució de les exportacions a Europa, si bé l'abast de la

crisi posa sobre la taula la necessitat de reajustar un sector que s'havia escalfat al mateix ritme amb què s'alçaven noves edificacions. "La clau està a saber com es pot reorientar la indústria de la ceràmica cap a la resta del món. Les vendes a Espanya no crec que es recuperen en molt de temps, perquè la construcció s'hi va redimensionar amb escreix. Si s'aconsegueix d'aprofundir l'estratègia exportadora cap a l'est d'Europa, el Pròxim Orient i Àfrica, la davallada del sector deixarà d'intensificar-se. Però no serà pas fàcil", explica Silva.

La pregunta que ara sura és si el monocultiu del taulell, que tan bones notícies ha donat aquests anys passats, no ha estat contraproductiu com a única aposta econòmica per a la província. Aurèlia Bengochea, professora de la facultat de ciències jurídiques i econòmiques de la Universitat Jaume I, diu que cal no caure en el catastrofisme. "Ací no s'ha esfumat cap miratge —as-

segura—; el bagatge del teixit empresarial i la xarxa investigadora continuen existint i resultaran útils en el futur. Els districtes industrials o clústers tenen riscos, però també es demostra que generen molts beneficis, ací, a Silicon Valley o a Itàlia."

Construir per morir. Si Castelló encapçala la llista en l'augment de desocupació, Lleida no li va gaire arrere. També en aquelles comarques, on tradicionalment s'havien enregistrat índexs de desocupació inferiors a la mitjana del Principat i de l'estat espanyol, l'any passat 8.580 persones hi perderen la feina, cosa que vol dir un creixement del 85,7%. El perfil del nou desocupat a Lleida és, segons dades de Comissions Obreres, un home que ha treballat a la construcció. És el sector on es constata un augment interanual més alt, d'un 202,9%, i molt més accentuat que a la resta de demarcacions catalanes (120% a Barcelona i 144%

Desocupat: jove o immigrant?

Si bé és cert que cap sector de població no és invulnerable a la crisi, immigrants i joves semblen, en vista de les xifres, els principals damnificats per la indeturable escalada de la desocupació. Els primers, i especialment els homes, s'han convertit en les principals víctimes del col·lapse de l'activitat immobiliària, que donava feina, majoritàriament, a persones amb baixa qualificació i disposats a treballar en condicions més dures que no pas les que accepten els d'ací. A les Illes, l'índex de desocupació dels estrangers el tercer trimestre va ser de 14,3%, quasi el doble que la dels balears (7,6%). Al Principat, al mateix període, va ser del 16,8%.

Per als més joves, la crisi actua com una mena de colador, pels forats del qual resulta quasi impossible d'escapolir-se. La borsa de menors de trenta anys que tenen dificultats per a trobar feina es fa com més va més gran i malmet, a més, les condicions de treball dels que sí que tenen una ocupació. En el cas del Principat, 34 joves de cada 100 que cerquen feina són a les llistes de l'Inem. Resulta especialment sagnant la franja d'edat de 16 anys a 19, on la desocupació ha augmentat de 10 punts només enguany. Es tracta d'edats en què fins ara, es trobaven llocs per als quals no feia falta formació però que, la majoria, depenien molt del sector de la construcció. A més, la temporalitat, que ha disminuït progressivament l'últim any entre la població de més de trenta anys –la gent amb contractes temporals són els que despaten primer quan hi ha retallades–, ha augmentat entre els joves. Això significa, en definitiva, que els joves treballen amb condicions laborals més precàries que no pas abans.

A l'Observatori d'Inserció Professional i Assessorament Laboral no són aliens a aquesta nova conjuntura. Aquest organisme, dependent de la Universitat de València, es dedica a ajudar els joves a inserir-se en el món laboral o bé a millorar la feina. D'un any ençà, han detectat un augment d'inscripcions a la borsa de treball i més peticions d'assessorament, segons que explica el director de l'observatori, José Maria Peiró. La crisi, a parer de Peiró, demostrarà que “estudiar és rendible”.

a Girona). A les comarques de Lleida, de fet, durant la dècada que va del 1997 al 2006, s'hi van construir prop de 62.000 habitatges. A la ciutat de Lleida, on l'explosió immobiliària ha estat més forta, barris com ara Balàfia, Barris Nord o Cappont han modificat l'aspecte amb la construcció de centenars de nous habitatges. Això mateix ha passat a la zona metropolitana de la capital. Poblacions com Alcoletge, la Bordeta, Alpicat o Rosselló s'han trobat esquitxades per urbanitzacions que, en principi, havien d'atreure la classe mitjana lleidatana.

La “frenada en sec del sector de la construcció”, amb els efectes col·laterals, és el principal culpable de l'actual conjuntura, a parer de Joan Simó, president de la Confederació d'Organitzacions Empresariales de Lleida. “Cada empresari del totxo ar-

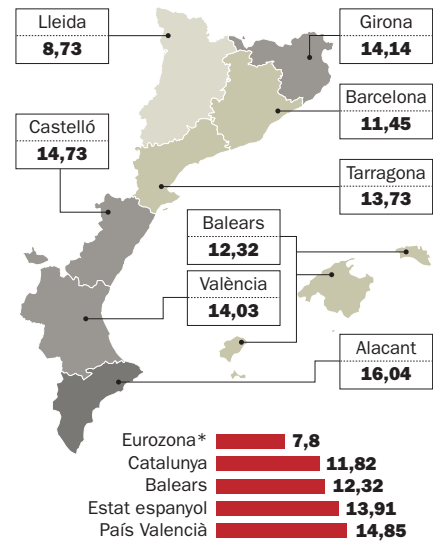
rossega quatre persones al darrere i, cadascuna d'aquestes n'arrossega quatre mes, i així successivament... Per tant, si n'hi ha un d'aquests que afluixa acaba repercutint a tota la cadena”, explica Simó. En nombres absoluts, la desocupació en aquest sector ha passat en un any de 1.476 persones a 4.472.

Com en el cas de Castelló, Lleida partia d'una situació de plena ocupació tècnica, amb índexs de desocupació que, des del 2001 al 2007 no arribaven ni al 5%. Les dades confirmen que, tot i partir d'uns valors en el registre de desocupats inferiors als de la resta de demarcacions catalanes, la demarcació es troba més afectada per la crisi i pel procés de desaceleració econòmica, amb augments interanuals molt més accentuats que a la resta de Catalunya.

Per a Rafael Peris, president de la

La desocupació als Països Catalans

Taxa de desocupació del quart trimestre del 2008, en percentatge

Font: Instituto Nacional de Estadística

patronal empresarial Pimec a Lleida, el mercat laboral encara tardarà a recuperar-se pel “gran sobredimensionament” que la construcció hi havia tingut els últims anys. “No hi ha xifres oficials –diu Peris–, però diuen que només a la ciutat de Lleida hi ha un estoc de 6.000 habitatges buits.” Segons el president de Pimec, en una primera fase, l'elevada construcció responia a les necessitats d'habitatge de la població immigrada, que a Lleida ja representa el 20% de la població, però en una segona fase el nivell de construcció es va desbocar. “S'hi ha construït exageradament”, conclou.

La precària situació que, des de fa un lustre, travessa el sector agrícola –on pràcticament no hi ha desocupació– tampoc no ajuda gaire a reactivar l'economia. Les rendes tan baixes que obtenen els pagesos pels seus conreus no contribueixen a reactivar el consum, segons que explica Josep Cabré, coordinador de la Unió de Pagesos.

Qui salvarà, doncs, l'economia? Això fa de mal dir, però de segur que no serà cap de les 907.000 persones que avui estan sense feina als Països Catalans.

Violeta Tena